

ЗАТВЕРДЖЕНО
рішенням Вченої ради
протокол № 13 від 20 червня 2017 року

В.о. ректора
Запорізького національного університету

О.Г. Бондар

« 20 » червня 2017 року

**КОНЦЕПЦІЯ
ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ
У ЗАПОРІЗЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ**

ЗАПОРІЖЖЯ 2017

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Концепція вивчення іноземних мов у Запорізькому національному університеті Міністерства освіти і науки України (далі – Концепція) розроблена з урахуванням Загальноєвропейських рекомендацій із мовної освіти для вирішення нагальних освітніх потреб у підготовці майбутніх фахівців задля їх подальшої дієвої міжнародної професійної мобільності в рамках Європейського простору вищої освіти, а також тісної співпраці студентів не лише в освітній діяльності, а й у галузі науки, культури та дозвілля.

Вихід України на світовий ринок, розширення співробітництва, а також політичні й культурні зміни в суспільстві виявили значний вплив на вимоги до випускників ВНЗ сьогодні. Успіх діяльності підприємства на міжнародному ринку, кар'єрний ріст і можливість отримання освіти за кордоном зараз все більше залежать від рівня комунікативної компетенції спеціаліста, дозволяючи використовувати іноземну мову як у навчальній, так і у професійній діяльності. Знання іноземної мови стало обов'язковою характеристикою сучасного фахівця, що потребує суттєвих якісних змін в організації навчального процесу викладання іноземних мов.

Головною метою сучасної вищої освіти є підготовка спеціаліста, компетентного у сфері своєї професійної діяльності, здатного до ефективної праці за спеціальністю на рівні світових стандартів, безперервному самовдосконаленню та саморозвитку. Знання та кваліфікація стають пріоритетними цінностями у житті людини в умовах процесу глобалізації. Володіння однією або навіть декількома іноземними мовами спеціалістом будь-якого напрямку підготовки не викликає ніяких сумнівів. Іноземна мова стає засобом підвищення рівня знань у межах своєї спеціальності та формування професійної спрямованості студента.

Через це зростаюча значущість вивчення іноземних мов, формування комунікативної компетентності студентів немовних спеціальностей. На сьогодні іноземна мова зі спеціальності дедалі більше перетворюється в мову для спеціальності.

Іноземна мова розглядається як невід'ємна частина професійної підготовки майбутнього спеціаліста. Збільшується роль іноземної мови не тільки як засобу спілкування, а як засобу професійного спілкування та способу досягнення певного соціального рівня.

Вивчення іноземної мови студентами немовних спеціальностей університету розглядається як обов'язковий компонент професійної підготовки спеціаліста, а володіння іноземною мовою – як один із показників ступеня загальної освіченості сучасної людини.

План реалізації Концепції розрахований на чотири навчальні роки, з 2017 – 2018 до 2020 – 2021 навчальний рік та охоплює всі немовні спеціальності ЗНУ. Відповідно до Концепції, вивчення іноземної мови триває протягом усього періоду навчання студентів освітніх ступенів бакалавра, магістра і включає нормативний та поглиблений курси.

Концепцією також передбачається удосконалення іншомовної підготовки науково-педагогічних працівників університету.

Концепція запроваджує нові підходи до організації та реалізації навчального процесу на немовних факультетах ЗНУ для вирішення новітнього соціального замовлення суспільства: підготувати фахівця, який на комунікативно достатньому рівні буде вільно володіти професійною іноземною мовою.

Концепція репрезентує організацію, цілі та завдання вивчення іноземних мов, а також шляхи їх реалізації.

Мета і завдання вивчення іноземних мов студентами немовних факультетів ЗНУ

Важливим структурним компонентом професійної компетентності є іншомовне мовлення, яке є якісною характеристикою особистості фахівця та охоплює сукупність науково-теоретичних знань, практичних умінь і навичок у сфері здійснення професійної комунікації, досвід здійснення професійної взаємодії, стійку мотивацію професійного спілкування.

Метою Концепції є оволодіння студентами комунікативними компетенціями, що дозволяють реалізувати їхні знання, уміння, навички для розв'язання конкретних комунікативних завдань у реальних життєвих ситуаціях, набуття професійно-спрямованої іншомовної компетентності для успішної подальшої професіоналізації і подальшої самоосвіти. Тому вивчення іноземних мов на немовних спеціальностях носить комунікативно-орієнтований та професійно-орієнтований характер та спрямоване на оволодіння мовленнєвою компетенцією з іноземної мови для спілкування в соціально-побутових сферах людської діяльності, при цьому відповідна увага приділяється навчанню мові спеціальності, іншими словами для спеціальних професійних цілей.

Практична мета навчання іноземної мови полягає у формуванні у студентів лінгвістичної, комунікативної і країнознавчої компетенції. Однією зі складових частин практичної мети навчання іноземної мови є комунікативна компетенція, тобто здатність сприймати та відтворювати іншомовне мовлення відповідно до умов мовленнєвої комунікації.

Професійна спрямованість вивчення іноземних мов ставить низку завдань із розвитку професійних навичок у студентів: оволодіння професійною лексикою, вміння комунікативних навичок професійного спілкування, формулювання власної точки зору на професійну тематику тощо. Головним і пріоритетним завданням вивчення іноземних мов студентів немовних спеціальностей є розвиток комунікативних здібностей, тобто підвищення рівня комунікативної компетентності з метою спілкування між фахівцями різних країн та різних галузей знань.

Професійна компетентність майбутнього спеціаліста розглядається як якісна характеристика особистості фахівця, що включає систему науково-теоретичних знань, у тому числі спеціальних знань у галузі відповідної спеціальності, професійних умінь і навичок, досвіду, наявність стійкої потреби у набутті компетентності, інтересу до професійної компетентності свого профілю.

Одним із важливих завдань вивчення іноземної мови студентами немовних спеціальностей є формування вмінь та навичок вільного вираження думок і почуттів у всіх видах мовленнєвої діяльності: аудіюванні, читанні,

говорінні, письмі й у різних сферах спілкування: особистісній, публічній, освітній, оволодіння культурою мовлення, тобто сформуванню комунікативної компетентності особистості, враховуючи компетентнісний підхід, при якому акцентується увага на результатах освіти, причому в якості результату розглядається не сума засвоєної інформації, а спроможність людини діяти в різних проблемних ситуаціях.

Задачі курсу іноземної мови на немовних спеціальностях визначаються перш за все комунікативними та пізнавальними потребами фахівців, які реалізуються через набуття студентами комунікативної компетенції, рівень якої на окремих етапах мовної підготовки дозволяє використовувати іноземну мову практично як у професійній (виробничій та науковій) діяльності, так і для цілей самоосвіти. Одним із способів досягнення студентами комунікативної компетенції вважається формування та вдосконалення мовних навичок, які включають у себе розвиток лексичних навичок. Володіння іншомовною лексикою професійної сфери забезпечує здатність фахівця до діалогу з іншими, уміння осмислити й зрозуміти, що об'єднує його з партнером, дозволяє донести до співрозмовника свої думки, обмінятися інформацією, результатами праці.

Навчання іноземній мові майбутніх фахівців розглядається крізь призму їхньої подальшої професійної діяльності. Важливим завданням навчання іноземної мови за професійним спрямуванням є формування спеціалізованої компетенції у сферах професійного та ситуативного спілкування, оволодіння новітньою фаховою інформацією через іноземні джерела. Тому іноземне мовлення розглядається як у широкому, так і у вузькому значеннях: у широкому – воно складається з мовної, мовленнєвої, соціокультурної, соціолінгвістичної, дискурсивної та стратегічної компетенції; у вузькому – як практичне опанування студентами мовленнєвими уміннями на рівні, достатньому для здійснення іншомовного спілкування в чотирьох видах мовленнєвої діяльності: аудіюванні, говорінні, читанні, письмі в типових ситуаціях.

Шляхи реалізації іншомовної підготовки студентів немовних факультетів ЗНУ

Виконавець: кафедра іноземних мов професійного спрямування факультету іноземної філології ЗНУ.

Координатори Концепції: проректор з науково-педагогічної та навчальної роботи, керівник навчального відділу.

Реалізація іншомовної підготовки студентів немовних спеціальностей здійснюється протягом навчання студентів для здобуття освітніх ступенів бакалавра та магістра.

Курс вивчення іноземних мов студентами немовних спеціальностей гармонійно взаємовідноситься між трьома формами навчання іноземних мов для професійного спілкування на немовних спеціальностях: професійно орієнтованого/спрямованого навчання, навчання через зміст (предметно / контекстно-мовне інтегроване навчання – *CLIL – Content and Language Integrated Learning*) та іншомовного занурення.

Концепцією також передбачається вивчення іноземних мов викладачами

університету в центрі інтенсивного вивчення іноземних мов та у школі педагогічної майстерності ЗНУ з метою підвищення рівня володіння іноземною мовою науково-педагогічними працівниками, із подальшим проходженням комплексного тестування та отримання відповідного сертифікату із зазначенням рівня знань, який дозволяє їм викладати іноземною мовою навчальні дисципліни за фахом для студентів немовних спеціальностей, предметно-орієнтовані практикуми іноземною мовою для магістрів, брати участь у міжнародних конференціях, стажуваннях, готувати наукові статті іноземною мовою.

Освітній ступінь бакалавра

1 курс

Навчальна дисципліна – «Іноземна мова (англійська, німецька, французька)».

Кількість аудиторних практичних занять:

1 семестр – 4 години на тиждень, 2 семестр – 2 години на тиждень.

Факультативні заняття з іноземної мови (англійська, німецька, французька) з метою покращення загального рівня володіння іноземною мовою.

Тематика практичних занять на першому курсі представлена загальним блоком іноземної мови для всіх спеціальностей, і блоком, спрямованим на поступове введення до професійної сфери, зміст якого залежить від спеціальностей факультетів.

Мовний матеріал є контекстуально зумовленим та спрямованим на практичне використання. На лексичному рівні відбувається систематичне розширення тематичного словника. Особлива увага надається поступовому впровадженню професійної спеціальної лексики за допомогою вправ, які формують професійно-орієнтовані навички і вміння іншомовного усного і писемного спілкування, оперування лінгвосоціокультурним та країнознавчим матеріалом.

Практична мета полягає у формуванні у студентів загальних та професійно-орієнтованих комунікативних мовленнєвих навичок і вмінь для забезпечення ефективного спілкування в академічному та професійному середовищі, тобто поступове формування професійно спрямованої іншомовної комунікативної компетентності на рівні **B1** – незалежного користувача (рівні **B1+** – ускладненому «рубіжному») згідно з рівнями, визначеними у Загальноєвропейських рекомендаціях із мовної освіти.

Контрольні заходи:

- Вхідне тестування з метою визначення рівня загальної іншомовної підготовки згідно з «Загальноєвропейськими рекомендаціями з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання» (*Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment*). Надання рекомендацій із метою

поліпшення базових знань із іноземної мови за рахунок відвідування факультативних занять.

Відповідно до вимог Програми для загальноосвітніх навчальних закладів із іноземної мови на завершальному етапі старшої школи (10-11 класи) вивчення іноземної мови завершується формуванням комунікативної компетенції на рівні:

- загальноосвітній навчальний заклад, рівень володіння мовою – B1;
- класи гуманітарно-філологічного профілю, рівень володіння мовою – B1+;
- школи з поглибленим вивченням іноземних мов, рівень володіння мовою – B2.

Загальноєвропейськими рекомендаціями з мовної освіти пропонується мінімальна кількість аудиторних годин, що дає можливість досягнути вищого рівня:

Випускний рівень	A1	A2	B1	B2	C1
Вступний рівень					
0	108	288	468	648	900
A1		180	360	540	792
A2			180	360	612
B1				180	432
B2					252

- 1 семестр – залік.
- 2 семестр – екзамен.
- Підсумкове тестування з метою визначення рівня загальної іншомовної підготовки згідно з «Загальноєвропейськими рекомендаціями з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання» (*Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment*).

2 – 4 курс

Навчальна дисципліна – «Англійська (німецька, французька) мова професійно-комунікативної спрямованості»

Кількість аудиторних практичних занять:

3-7 семестри – 2 години на тиждень

Загальна кількість – 220-230 години за 4 роки навчання.

Метою викладання навчальної дисципліни «Англійська (німецька, французька) мова професійно комунікативної спрямованості» на 2-4 курсах є підготовка студентів до ефективної міжкультурної комунікації, що передбачає

формування професійно спрямованої іншомовної комунікативної компетентності (мовленнєвої, лінгвістичної, соціокультурної та навчально-стратегічної) для адекватної поведінки у реальних ситуаціях академічного та професійного життя, які є загальними для студентів різних напрямів підготовки. Навчальна програма є професійно зорієнтованою, її зміст організовано відповідно до професійних умінь загального характеру, необхідних у різноманітних професійних сферах і ситуаціях. Ці вміння проявляються в різних типах мовленнєвої поведінки.

Основним завданням вивчення дисципліни «Англійська (німецька, французька) мова професійно комунікативної спрямованості» є досягнення рівня володіння мовою **B2**, який є стандартом для освітнього ступеня бакалавра і забезпечує спеціальні дисципліни залежно від факультету, де навчається студент.

Контрольні заходи:

- 3-6 семестри – залік;
- 7 семестр – екзамен;
- 4, 6, 7 семестри – підсумкове тестування з метою визначення рівня загальної іншомовної підготовки згідно з «Загальноєвропейськими рекомендаціями з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання» (*Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment*).

Курс вивчення іноземної мови може завершуватися кваліфікаційним екзаменом, що дає право на одержання сертифіката з записом типу «здав державний екзамен із іноземної мови з оцінкою «__» і може працювати за спеціальністю з використанням даної іноземної мови».

Факультативні заняття з іноземної мови з метою покращення загального рівня володіння іноземною мовою.

Викладання іноземною мовою дисциплін фахового циклу.

Починаючи з 3 семестру Концепцією передбачено поступове введення викладання іноземною мовою фахових дисциплін, не менш однієї дисципліни кожного семестру, викладачами відповідних кафедр немовних факультетів.

Освітній ступінь магістра

Навчальна дисципліна «Предметно-орієнтований практикум іноземною мовою».

Кількість аудиторних практичних занять – 2 години на тиждень
(загальна кількість – 30-32 години).

Контрольні заходи: залік / екзамен.

Факультативні заняття з іноземної мови з метою покращення загального рівня володіння іноземною мовою.

Викладання іноземною мовою дисциплін фахового циклу.

Захист магістерських робіт іноземною мовою.

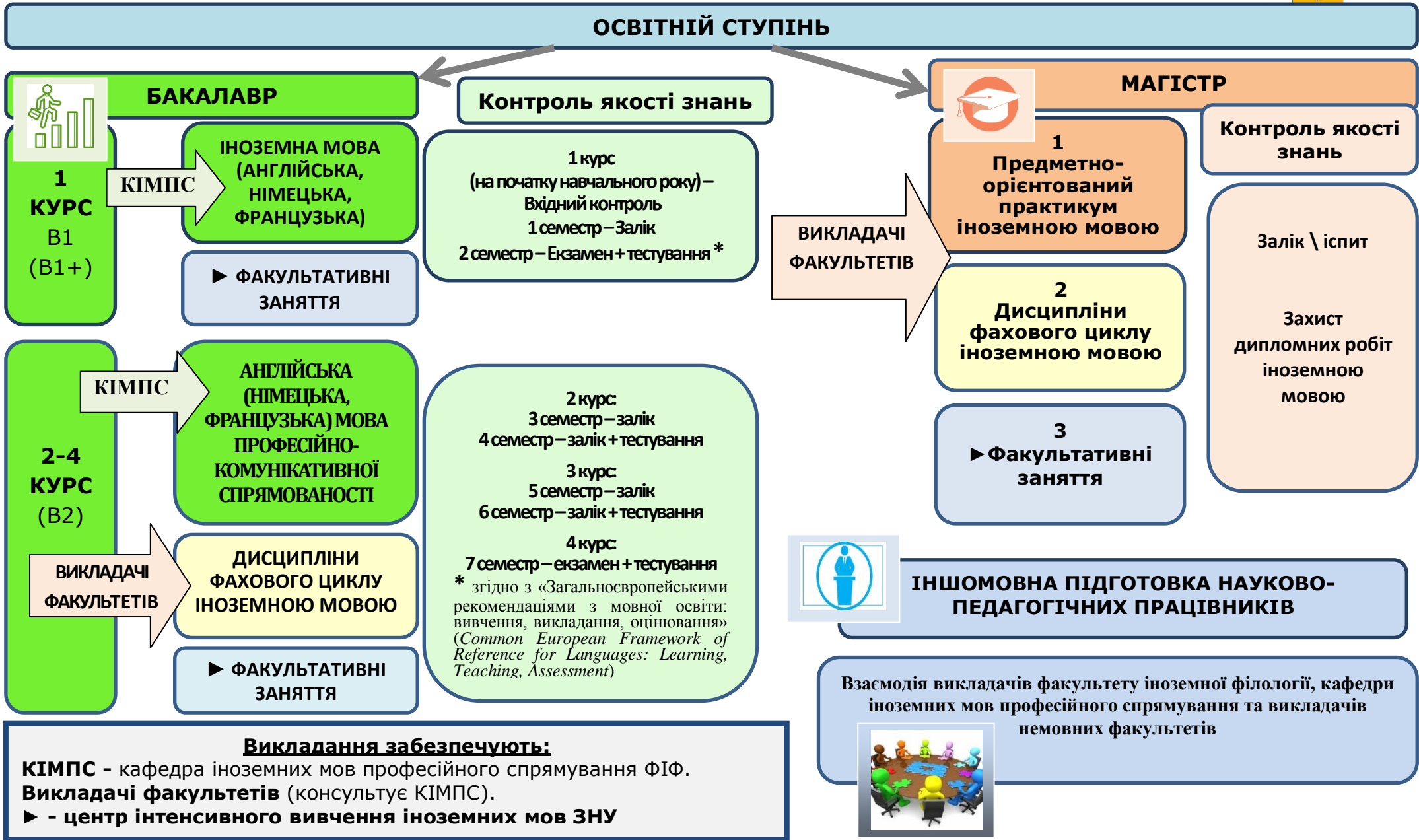
Взаємодія викладачів факультету іноземної філології, кафедри іноземних мов професійного спрямування та викладачів немовних факультетів

Очевидно, що забезпечення ефективного формування комунікативної компетенції майбутніх фахівців можливе за умов створення лінгвопрофесійного середовища. Перспективним кроком у цьому напрямку є застосування програми навчання, що враховує міждисциплінарні зв'язки, а також поєднання традиційних та сучасних методів викладання, які базуються на комунікативній лінгводидактичній моделі мови. Міждисциплінарний підхід об'єднує різні складові навчання, серед яких найбільша увага традиційно приділяється лінгвістичній складовій як такій, що дає можливість якісно розвивати спілкування на професійні теми, залучаючи знання фонетики, лексики (особливо термінологічної), граматики мови, що вивчається.

Із метою забезпечення якісної іншомовної підготовки студентів немовних спеціальностей університету та досягнення поставленої мети, Концепцією передбачається спільна розробка викладачами відповідних кафедр немовних факультетів університету та викладачами кафедри іноземних мов професійного спрямування навчально-методичних матеріалів для викладання фахових дисциплін іноземною мовою для бакалаврів та магістрів немовних спеціальностей із урахуванням методик викладання іноземної мови та фахових дисциплін, взаєморецензування підготовлених до друку навчально-методичних матеріалів, організація постійно діючого семінару для викладачів немовних факультетів із метою впровадження у викладання фахових дисциплін методики інтегрованого навчання предмету та мові (предметно / контекстно-мовне інтегроване навчання – *CLIL – Content and Language Integrated Learning*), методики занурення.

СТРУКТУРА ОРГАНІЗАЦІЇ ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ВІДПОВІДНО ДО КОНЦЕПЦІЇ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ЗНУ

Контроль якості знань

Залік \ іспит

Захист дипломних робіт іноземною мовою

Викладання забезпечують:
КІМПС - кафедра іноземних мов професійного спрямування ФІФ.
Викладачі факультетів (консультує КІМПС).
▶ - центр інтенсивного вивчення іноземних мов ЗНУ